

AD 86/26

LIMITE

CONF-ME 37

STOJIMO DOKUMENTAS

Dalykas: EUROPOS SĄJUNGOS BENDROJI POZICIJA
– 17 skyrius. Ekonominė ir pinigų politika

EUROPOS SĄJUNGOS BENDROJI POZICIJA

17 derybų skyrius Ekonominė ir pinigų politika

Ši Europos Sąjungos pozicija grindžiama jos bendrąja pozicija, skirta Stojimo konferencijai su Juodkalnija (AD 23/12 CONF-ME 2), ir jai taikomi Konferencijos patvirtinti derybiniai principai, visų pirma:

- bet kurios iš Šalių pareikšta nuomonė dėl derybų skyriaus neturės jokio poveikio pozicijai, kurios gali būti laikomasi dėl kitų skyrių;
- susitarimai, net jei jie daliniai, pasiekti derybose dėl skyrių, kurie turi būti nagrinėjami vienas po kito, negali būti laikomi galutiniais tol, kol nėra pasiektas bendras susitarimas;
- Derybų programos 24, 28, 41 ir 44 punktuose nustatyti reikalavimai.

ES ragina Juodkalniją tęsti teisės aktų derinimo su ES *acquis* procesą, atkreipdama dėmesį į tai, kad iki Juodkalnijos įstojimo į ES dienos gali įsigaliooti papildoma *acquis*, ragina užtikrinti veiksmingą jos įgyvendinimą bei vykdymo užtikrinimą ir dar iki įstojimo suformuoti tokią politiką bei parengti tokias priemones, kurios būtų kuo artimesnės ES politikai ir priemonėms.

ES atkreipia dėmesį į tai, kad Juodkalnija savo derybinėje pozicijoje AD 21/17 CONF-ME 8 + ADD 1 ir papildyme AD 64/26 CONF-ME 28 pripažįsta 2026 m. rugpjūčio 28 d. galiojusią 17 skyriaus *acquis* ir pareiškia, kad bus pasirengusi ją įgyvendinti ne vėliau kaip įstojimo į Europos Sąjungą dieną.

Pinigų politika

ES pripažįsta, kad Juodkalnija padarė didelę pažangą derindama savo teisės aktus su ES *acquis*, kad būtų užtikrintas Centrinio banko funkcinis, institucinis, asmeninis ir finansinis nepriklausomumas.

ES pažymi, kad Įstatymu dėl Juodkalnijos centrinio banko (JCB) užtikrinami ir įgyvendinami visi keturi centrinio banko nepriklausomumo principai (funkcinis, institucinis, asmeninis ir finansinis nepriklausomumas) pagal Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) ir Europos centrinių bankų sistemos (ECBS) bei Europos Centrinio Banko (ECB) statutą. Įstatyme aiškiai apibrėžtas pagrindinis JCB tikslas – palaikyti kainų stabilumą. Nedarant poveikio šiems pagrindiniams įgaliojimams, JCB taip pat remia ES ekonominės politikos kryptis.

ES pažymi, kad JCB, siekdamas savo tikslų, veikia nepriklausomai, o Įstatymu draudžiama bet kokia išorės įtaka jo sprendimų priėmimo procesams ir organams, įskaitant vyriausybinių ar kitų subjektų įtaką. Šis principas taikomas ir JCB sprendimams, kurių išorės institucijos negali patvirtinti, panaikinti, atšaukti ar kitaip pakeisti, nebent teisminės peržiūros keliu.

ES pažymi, kad Įstatyme dėl JCB nustatyta valdytojo, valdytojo pavaduotojų ir kitų Tarybos narių šešerių metų kadencija, numatant griežtas apsaugos nuo savavališko atleidimo priemones, kadangi atleidimo iš pareigų sąlygos yra visiškai suderintos su ECBS ir ECB statutu. Be to, ES pažymi, kad Įstatyme taip pat apibrėžti tinkamumo kriterijai, nesuderinamumo taisyklės ir įsidarbinimo pasibaigus kadencijai apribojimai, siekiant užkirsti kelią bet kokiems interesų konfliktams.

Finansinio nepriklausomumo klausimu ES pažymi, kad Įstatymas dėl JCB yra suderintas su ECBS ir ECB statutu. ES taip pat pažymi, kad vadovaudamasis Įstatymu dėl JCB Juodkalnijos centrinis bankas nepriklausomai gauna pajamas, priima savo finansinį planą, metines ataskaitas, nustato pelną ir nuostolius bei pelno paskirstymą. Juodkalnijos centriniam bankui taikomi audito mechanizmai, be kita ko, paskiriant nepriklausomą išorės auditorių. ES tikisi, kad šios apsaugos priemonės prisidės prie JCB finansinio tvarumo bei veiklos nepriklausomumo ir apsaugos jį nuo politinės įtakos. JCB finansiniam savarankiškumui išsaugoti svarbu, kad Juodkalnijos Vyriausybė laikytųsi su JCB pasiekto susitarimo dėl paslaugų mokesčių, kurie yra svarbus pajamų šaltinis ir prisideda prie JCB finansinio nepriklausomumo ir veiklos savarankiškumo.

ES palankiai vertina 2026 m. rugpjūčio 24 d. priimtą Juodkalnijos Konstitucijos 143 straipsnio pakeitimą, kuriuo dar labiau sustiprinamas centrinio banko funkcinis nepriklausomumas.

ES pažymi, kad Juodkalnijos teisinė sistema draudžia viešojo sektoriaus piniginių finansavimą ir yra suderinta su SESV 123 straipsniu bei ECBS ir ECB statutu.

ES taip pat pažymi, kad priimant keletą teisės aktų pakeitimų, *inter alia*, susijusių su kredito įstaigų, pensijų fondų, indėlių draudimo ir draudimo sektorių teisės aktais, buvo sprendžiamas valdžios institucijų privilegijuotos prieigos prie finansų įstaigų draudimo klausimas, kaip reikalaujama SESV 124 straipsnyje. ES atkreipia dėmesį į tai, kad šiais pakeitimais, kurie bus taikomi po įstojimo, bus užtikrinta visiška atitiktis ES *acquis* šioje srityje.

ES pabrėžia, jog itin svarbu, kad Juodkalnija išsaugotų JCB nepriklausomumą ir apsaugotų jį nuo nederamos politinės įtakos, visų pirma visapusiškai laikydamasi Juodkalnijos centrinio banko įstatymo ir kitų atitinkamų teisės aktų ir juos įgyvendindama.

ES pažymi, kad Juodkalnija padarė didelę pažangą integruodama savo centrinį banką į ECBS, kad ji parengė integracijos veiksmų gaires ir kad ji toliau stiprina būtinus administracinius, techninius ir operacinius gebėjimus, kad įstojusi į ES galėtų vykdyti su ECBS susijusius uždavinius.

SESV nustatytos euro įvedimo sistemos taikymas Juodkalnijai

ES ne kartą pabrėžė, kad vienašališka Juodkalnijos ekonomikos „euroizacija“ prieštarauja pagrindiniams SESV, kurioje numatytas aiškus institucinis kelias euro įvedimo link, principams. Norėdamos įsivesti eurą, ES valstybės narės turi būti pasiekusios aukštą tvarios konvergencijos lygį, kuris vertinamas pagal keturių nominalios konvergencijos kriterijų (kainų stabilumo, fiskalinio tvarumo, valiutos kurso ir ilgalaikių palūkanų normos) įvykdymą, kartu atsižvelgiant ir į kitus su ekonomine integracija ir konvergencija susijusius veiksnius, kaip nustatyta SESV 140 straipsnio 1 dalyje ir Protokole (Nr. 13) dėl konvergencijos kriterijų.

ES primena bendrąją poziciją, skirtą Stojimo konferencijai su Juodkalnija (AD 23/12 CONF-ME 2), kurioje nurodyta, kad euro naudojimas Juodkalnijoje, dėl kurio Juodkalnijos valdžios institucijos nusprendė išskirtinėmis aplinkybėmis, yra visiškai atskirtas nuo narystės euro zonoje ir kad šį klausimą reikės spręsti derybų metu. Joje taip pat nurodyta, kad Juodkalnija nuo įstojimo dalyvaus ekonominėje ir pinigų sąjungoje kaip valstybė narė, kuriai taikoma nukrypti leidžianti nuostata, ir turėtų prisijungti prie euro zonos po to, kai Taryba priims sprendimą tuo klausimu, remdamasi įvertinimu, ar Juodkalnija įvykdė tam būtinas sąlygas.

ES taip pat primena ES bendrąją poziciją dėl 17 skyriaus (AD 4/18 CONF-ME 2), kurioje nurodyta, kad prieš preliminariai uždarydama šį skyrių, ES nustatys, kaip taikyti ES sistemą siekiant įvesti eurą. Todėl ES parengė ir Juodkalnijai pateikė sprendimą, kuriuo atsižvelgiama į išskirtinę Juodkalnijos padėtį ir užtikrinama, kad Juodkalnijai taikomas konvergencijos vertinimas ekonominiu požiūriu būtų lygiavertis kitoms valstybėms narėms taikomam konvergencijos vertinimui ir tinkamai leistų įvertinti, ar Juodkalnija yra pasiekusi aukštą tvarios konvergencijos lygį, kaip reikalaujama pagal SESV 140 straipsnį.

ES pripažįsta, kad Juodkalnija yra oficialiai pritarusi siūlomam sprendimui dėl pakoreguotos konvergencijos vertinimo sistemos siekiant įsivesti eurą ir yra įvykdžiusi ES bendrojoje pozicijoje AD 4/18 CONF-ME 2 nustatytą penktąjį kriterijų.

Pakoreguota Juodkalnijos konvergencijos vertinimo sistema taps Stojimo sutarties dalimi.

Ekonominė politika

ES pažymi, kad Juodkalnija padarė didelę pažangą rengdamasi ES valstybių narių ekonominės politikos koordinavimui pagal SESV. ES palankiai vertina tai, kad pasiektas itin svarbus etapas derinant statistinius duomenis su 2010 m. Europos nacionalinių ir regioninių sąskaitų sistemos (2010 m. ESS) reikalavimais, visų pirma dėl valdžios sektoriaus finansų statistikos ir perviršinio deficito procedūros (PDP) duomenų, lentelių ir aprašų pateikimo, kuris yra labai svarbus vykdant nacionalinių biudžetų stebėseną pagal SESV 126 straipsnį. ES prašo Juodkalnijos toliau derinti savo teisės aktus su statistiniais ir skaidrumo reikalavimais, taikomais nacionalinėms biudžeto sistemoms, ir atkreipia dėmesį į Juodkalnijos išipareigojimus šioje srityje pagal stojimo derybų 18 skyrių (Statistika).

ES pažymi, kad rugpjūčio 24 d. priėmusi Biudžeto ir fiskalinės atsakomybės įstatymą Juodkalnija iš esmės suderino savo teisės aktus su Direktyva 2011/85/ES. Įstatymas apima pagrindinius elementus, kurių reikalaujama pagal ES biudžeto sistemų taisykles, įskaitant fiskalines taisykles, vidutinės trukmės biudžeto sistemą, griežtesnį biudžeto planavimą ir vykdymą, rezultatais grindžiamo biudžeto sudarymą, valstybės skolos valdymą, fiskalinės rizikos stebėseną ir nepriklausomos fiskalinės tarybos įsteigimą.

ES palankiai vertina tai, kad 2026 m. liepos 31 d. paskirti visi Fiskalinės tarybos nariai, tačiau ragina Juodkalniją paspartinti tarybos, kuri turi pradėti teikti nepriklausomas ir ekspertų nuomones dėl vyriausybės biudžeto planų dar gerokai iki įstojimo dienos, veiklos pradžią.

ES taip pat pažymi, kad Juodkalnija toliau dalyvauja metiniame ES ir regioninių partnerių dialoge ekonomikos ir finansų klausimais (ekonominių reformų programa) ir reguliariai įsipareigoja įgyvendinti metines politikos gaires. Ekonominių reformų programa yra pagrindinis makroekonominio ir fiskalinio planavimo mechanizmas, užtikrinantis suderinimą su Europos semestro procesu.

ES pabrėžia, kad siekiant išlaikyti ir toliau stiprinti Juodkalnijos gebėjimą veikti kaip rinkos ekonomika ir išsaugoti Juodkalnijos konkurencinį pajėgumą Sąjungoje po įstojimo, tebėra būtina toliau dėti pastangas ir tvariai įgyvendinti struktūrines reformas, visų pirma tas, kurioms teikiama pirmenybė šalies ataskaitoje, pridedamoje prie metinio komunikato dėl ES plėtros politikos, reformų darbotvarkėje pagal Vakarų Balkanų ekonomikos augimo planą ir metiniame ES ir regioninių partnerių dialoge ekonomikos ir finansų klausimais.

* * *

Atsižvelgdama į pirmiau pateiktas pastabas, ES pažymi, kad šiame etape tolesnės derybos dėl šio skyriaus nėra būtinos.

Visų derybų metu bus toliau stebima derinimo su ES *acquis* ir jos įgyvendinimo pažanga. ES pabrėžia, kad, siekiant užtikrinti Juodkalnijos administracinius gebėjimus, šalies gebėjimą įgyvendinti šio skyriaus *acquis* ir užtikrinti jos vykdymą, įskaitant didesnius gebėjimus veikti kaip rinkos ekonomika, ir teisės aktų suderinimo užbaigimą, ji ypač daug dėmesio skirs visų konkrečių pirmiau nurodytų klausimų stebėsenai. Ypač daug dėmesio reikia skirti šio skyriaus ir kitų derybų skyrių sąsajoms. Juodkalnijos teisės aktų atitikties *acquis* ir jos įgyvendinimo gebėjimų galutinį įvertinimą visose srityse bus galima atlikti tik vėlesniame derybų etape. ES prašo Juodkalnijos ne tik pateikti visą informaciją, kurios ES gali prireikti deryboms dėl šio skyriaus ir kuri turi būti pateikta Konferencijai, bet ir Stabilizacijos ir asociacijos tarybai reguliariai raštu teikti išsamią informaciją apie *acquis* įgyvendinimo ir administracinių gebėjimų stiprinimo pažangą.

Atsižvelgdama į visas pirmiau pateiktas pastabas, ES tinkamu metu prireikus vėl svarstys šio skyriaus klausimus.

ES atkreipia dėmesį į tai, kad Juodkalnija savo derybinėje pozicijoje AD 21/17 CONF-ME 8 + ADD 1 ir papildyme AD 64/26 CONF-ME 28 pripažįsta 17 skyriaus *acquis*, galiojusią 2026 m. rugpjūčio 28 d.

ES pažymi, kad Juodkalnija yra pareiškusi, jog tęs teisės aktų derinimo su *acquis* procesą ir ne vėliau kaip nuo savo įstojimo į Europos Sąjungą metu bus pasirengusi ją įgyvendinti.

Be to, ES primena, kad nuo 2026 m. rugpjūčio 28 d. iki derybų pabaigos gali būti priimta naujų *acquis* teisės aktų.

**PROJEKTAS. TEISĖS AKTŲ PAKEITIMAI, SUSIJĘ
SU ES BENDRAJA POZICIJA**

[XX] DALIS

PRINCIPAI

[X] straipsnis

Nuo įstojimo dienos Juodkalnija dalyvauja ekonominėje ir pinigų sąjungoje kaip valstybė narė, kuriai taikoma išimtis, kaip apibrėžta SESV 139 straipsnyje.

- Nedarant poveikio 1 daliai, įstojus į Sąjungą Juodkalnijai išimties tvarka leidžiama pagal nacionalinę teisę toliau naudoti eurą kaip vienintelę teisėtą mokėjimo priemonę.
- Pagal Sąjungos teisę *euro* Juodkalnijoje nėra teisėta mokėjimo priemonė tol, kol nebus panaikinta išimtis pagal SESV 140 straipsnio 2 dalį.
- Kol išimtis nebus panaikinta, Juodkalnijai naudojant eurą jai nesuteikiama jokių teisių ar nenustatoma pareigų, kylančių dėl valstybės narės, kurios valiuta yra *euro*, statuso.
- Atsižvelgiant į išskirtines Juodkalnijos aplinkybes, SESV 140 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos trečioje ir ketvirtoje įtraukose nustatyti ir Sutarčių Protokolo (Nr. 13) 3 ir 4 straipsniuose išsamiau išdėstyti reikalavimai patikslinami, kaip nustatyta Protokole Nr. [xx].

Protokolas Nr. [xx] dėl tam tikrų Juodkalnijos konvergencijos vertinimo sistemos patikslinimų [turi būti pridėtas prie Stojimo sutarties]

Konstatuojamosios dalys:

- Euro naudojimas Juodkalnijoje pateisinamas dėl išskirtinių istorinių aplinkybių. Po Balkanų karų 1990 m. prasidėjus hiperinfliacijai, XX a. dešimtajame dešimtmetyje Juodkalnija *de facto* pradėjo naudoti Vokietijos markę. Siekdama stabilizuoti savo ekonomiką, 1999 m. Juodkalnija oficialiai pradėjo naudoti Vokietijos markę kaip teisėtą mokėjimo priemonę kartu su Jugoslavijos dinaru, o 2000 m. Vokietijos markė tapo vienintele teisėta Juodkalnijos mokėjimo priemone. Nebuvo jokio susitarimo su Vokietijos Federacine Respublika, kuriuo būtų reglamentuojamas Vokietijos markės naudojimas Juodkalnijoje. 2002 m. kovo mėn., kai euro banknotai ir monetos pateko į apyvartą euro zonoje, Juodkalnija Vokietijos markę pakeitė euru kaip vienintele teisėta mokėjimo priemone. Susitarimo su Europos Sąjunga, kuriuo būtų reglamentuojamas euro naudojimas Juodkalnijoje, taip pat nėra.
- 2007 m. spalio mėn. Taryba pareiškė, kad vienašalė „euroizacija“ yra nesuderinama su Sutartimis, kuriose numatyta, kad euro įvedimas yra struktūrizuoto daugiašalio konvergencijos proceso rezultatas, ir kad Sutarčių poveikis Juodkalnijos pinigų režimui bus išsamiai išdėstytas tinkamu laiku, ne vėliau kaip per bet kurias būsimas stojimo į Europos Sąjungą derybas.
 - Dėl to, kad Juodkalnija naudoja eurą, kyla sunkumų taikant du iš keturių konvergencijos kriterijų, numatytų SESV 140 straipsnio 1 dalyje ir išsamiau išdėstytų prie Sutarčių pridėtame Protokole (Nr. 13)¹, t. y. valiutos kurso ir, šiek tiek mažesniu mastu, ilgalaikių palūkanų normų kriterijus. Dėl to sumažėja jų faktinė ekonominė svarba vertinant SESV 140 straipsnio 1 dalyje nustatytą aukšto lygio tvarios konvergencijos reikalavimą.

¹ Protokolas (Nr. 13) dėl konvergencijos kriterijų (OL C 202, 2016 6 7, p. 281–282, ELI: http://data.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2016/pro_13/oj).

- Atsižvelgiant į euro naudojimą Juodkalnijoje, valiutos kurso ir ilgalaikių palūkanų normų kriterijai negali būti visapusiškai naudojami kaip rizikos makroekonominiam ir finansiniam stabilumui rinkos tyrimas, kaip numatyta SESV 140 straipsnio 1 dalyje ir prie Sutarčių pridėtame Protokole (Nr. 13). Visų pirma iš esmės sunku patikrinti, ar nėra didelių nukrypimų nuo valiutos kurso, nes tai netaikytina, kai valiutos kurso nėra. Todėl, atsižvelgiant į tai, kad valiutos kurso kriterijaus iš esmės taikyti neįmanoma, ir į tai, kad ilgalaikės palūkanų normos kriterijaus naudingumas mažėja, valiutos kurso kriterijus turėtų būti pakeistas ir palūkanų normos kriterijus turėtų būti papildytas išsamiau kitų veiksnių, susijusių su ekonomine integracija ir konvergencija, kaip nurodyta SESV 140 straipsnio 1 dalies paskutinėje pastraipoje, nagrinėjimu, kad būtų galima tinkamai įvertinti aukšto tvarios konvergencijos lygio reikalavimą.
- Pasirenkant kitus svarbius veiksnius kaip pakaitinius ir papildomus elementus vadovaujamosi funkcinio lygiavertiškumo principu, siekiant kompensuoti atitinkamos informacijos, kuria remiantis būtų galima įvertinti, ar pasiektas aukštas tvarios konvergencijos lygis, t. y. informacijos, kuri kitu atveju būtų pateikta atsižvelgiant į didelius nukrypimus nuo valiutos kurso ir didelę ilgalaikę palūkanų normą, trūkumą. Be to, tai turėtų užtikrinti, kad Juodkalnijai taikomas konvergencijos vertinimas ekonominiu požiūriu būtų lygiavertis vertinimui, taikomam kitoms valstybėms narėms, kurioms taikoma išimtis.

- Visų pirma nagrinėjant: i) mokėjimų balanso (einaimosios, kapitalo ir finansinės sąskaitos), įskaitant finansinio turto ir įsipareigojimų išorės pozicijas, padėtį ir raidą, taip pat ii) kainų ir kaštų konkurencingumo padėtį ir raidą, turėtų būti siekiama nustatyti galimą išorinį ar vidinį pažeidžiamumą, dėl kurio, jei Juodkalnija turėtų savo valiutą, galėtų atsirasti dideli nukrypimai nuo valiutos kurso. Šiuo vertinimu turėtų būti siekiama įvertinti Juodkalnijos išorės pozicijos tvarumą. Jį atliekant taip pat turėtų būti išnagrinėtas galimas vidaus disbalansas, dėl kurio gali atsirasti išorės disbalansas. Pagal SESV 140 straipsnio 1 dalį ir prie Sutarčių pridėtą Protokolą (Nr. 13) Juodkalnija turėtų turėti tvarią išorės poziciją bent dvejus metus iš eilės dalyvaudama valiutų kurso mechanizme (VKM II).
- Vertinant, ar pasiektas aukštas tvarios konvergencijos lygis, tų elementų analizė, kaip nurodyta ankstesnėje konstatuojamojoje dalyje, turėtų būti tokia pat aktuali, kaip ir kitų konvergencijos kriterijų analizė. Atlikus analizę galėtų būti gautas teigiamas įvertinimas, jei įvykdyti ir kiti kriterijai ir nustatytas aukštas tvarios konvergencijos lygis, arba neigiamas įvertinimas, jei kyla rizika išorės pozicijos tvarumui.
- Atliekant vertinimą reikėtų atsižvelgti į Juodkalnijos makroekonominius principus ir į tai, ar einaamoji sąskaita yra remiama stabiliais išorės finansavimo šaltiniais, kaip nurodyta finansinėje sąskaitoje. Papildoma finansinio turto ir įsipareigojimų išorės pozicijų analizė turėtų padėti įvertinti šalies pozicijos riziką, susijusią su galimais užsienio investuotojų nuotaikų pokyčiais, ir susijusią staigaus išorės pozicijos koregavimo riziką. Atliekant šią analizę taip pat reikėtų atsižvelgti į išorės įsipareigojimų suskirstymą į tiesiogines užsienio investicijas ir skolą. Nors kainos ir kaštai turėtų būti nagrinėjami kaip kainų stabilumo kriterijaus dalis, išorės konkurencingumo rodiklių analizė turėtų padėti suprasti, ar sukaupti kainų ir kaštų pokyčiai kelia riziką išorės veiklos rezultatams, matuojamiems, pavyzdžiui, eksporto rinkos dalių padidėjimu.

- Atliekant analizę taip pat turėtų būti siekiama nustatyti galimus vidaus disbalansus, kurių nepašalinus galiausiai galėtų prireikti išorės koregavimo. Tai visų pirma turėtų apimti namų ūkių ar įmonių įsiskolinimo raidos vertinimą, atsižvelgiant tiek į skolos dinamiką, tiek į jos dydį. Abu aspektai turėtų būti vertinami atsižvelgiant į šalies makroekonominis principus. Galimų vidaus disbalansų analizę reikėtų papildyti galimo finansų sektoriaus pažeidžiamumo nagrinėjimu, nes toks pažeidžiamumas gali labai padidinti kitus makroekonominis disbalansus. Be to, nors biudžeto disbalansai yra tinkamai dokumentais pagrįstas galimas išorės disbalanso šaltinis, jų vertinimas turėtų būti atliekamas pagal fiskalinį kriterijų, todėl į juos neturėtų būti atsižvelgiama analizuojant kitus veiksnius.
- Į abi tvarumo vertinimo dimensijas – išorės ir vidaus – turėtų būti atsižvelgiama nagrinėjant įvairius rodiklius. Siekiant nustatyti galimus pažeidžiamumo šaltinius, kurie galėtų sustiprinti vienas kito poveikį, reikėtų atsižvelgti į tarpdimensinę sąveiką. Analizė turėtų būti glaudžiai susijusi su metodais ir kiekybinėmis priemonėmis, parengtais taikant makroekonominio disbalanso procedūrą (MDP), nustatytą 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo² ir 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1174/2011 dėl vykdymo užtikrinimo priemonių, skirtų perviršiniams makroekonominiams disbalansams naikinti euro zonoje³. Analizėje visų pirma turėtų būti atsižvelgta į galimų nuodugnių MDP apžvalgų išvadas. Kaip ir ankstesnėse konvergencijos ataskaitose, vertinant kitus veiksnius taip pat reikėtų atsižvelgti į institucijų kokybę, nes jai tenka vaidmuo užtikrinant makroekonominį atsparumą ir ekonomikos gebėjimą prisitaikyti.

² 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25) ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj>.

³ 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1174/2011 dėl vykdymo užtikrinimo priemonių, skirtų perviršiniams makroekonominiams disbalansams naikinti euro zonoje (OL L 306, 2011 11 23, p. 8–11), ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2011/1174/oj>.

- Juodkalnijai turėtų būti taikomi kainų stabilumo ir fiskalinio tvarumo konvergencijos kriterijai, nustatyti SESV 140 straipsnio 1 dalyje ir prie Sutarčių pridėtame Protokole (Nr. 13). Reikalavimas, kad nacionalinės teisės aktai atitiktų SESV 130 bei 131 straipsnius ir ECBS ir ECB statutą, taip pat turėtų būti taikomas Juodkalnijai, kaip nustatyta SESV 140 straipsnio 1 dalyje.
- Be to, pagal dabartinę dalyvavimo VKM II sistemą, nustatytą VKM II narių 2018 m. Bulgarijai ir 2019 m. Kroatijai, Juodkalnija ir VKM II narės turėtų susitarti dėl tam tikrų išankstinių politinių įsipareigojimų, kuriuos valstybė narė turi įgyvendinti prieš prisijungdama prie VKM II tose politikos srityse, kurios yra labai svarbios sklandžiam perėjimui prie VKM II ir dalyvavimui jame. Išankstiniai įsipareigojimai turėtų apimti bent glaudų bendradarbiavimą su Bendru priežiūros mechanizmu, tinkamą makroprudencinę sistemą ir tinkamą kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu sistemą.
- Laikantis ankstesnės praktikos, Juodkalnija prisijungimo prie VKM II metu taip pat turėtų prisiimti papildomų įsipareigojimų (įsipareigojimai po prisijungimo), kad būtų pasiektas aukštas tvarios konvergencijos lygis, kaip reikalaujama SESV 140 straipsnio 1 dalyje.
- Įsipareigojimuose prieš prisijungimą ir po prisijungimo, be kitų veiksmų, turėtų būti atsižvelgiama į poreikį vykdyti reformas, kuriomis būtų sprendžiama makroekonominio pažeidžiamumo problema ir reaguojama į bet kokius papildomus iššūkius, kylančius dėl ankstesnės vienašališkos Juodkalnijos „euroizacijos“.
- Juodkalnija taip pat turėtų imtis būtinų priemonių savo centrinio banko veiklos ir analitiniams pajėgumams pinigų politikos srityje stiprinti, kad panaikinus išimtį būtų užtikrintas veiksmingas Juodkalnijos centrinio banko dalyvavimas Eurosistemoje.

1 straipsnis

Taikymo sritis

Šiuo protokolu nustatoma pakoreguota konvergencijos vertinimo sistema, pagal kurią Juodkalnija įsives eurą pagal SESV 140 straipsnį, kiek tai susiję su SESV 140 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos trečia ir ketvirta įtraukomis, kaip išsamiau išdėstyta prie Sutarčių pridėto Protokolo (Nr. 13) 3 ir 4 straipsniuose. Šis protokolas nedaro poveikio tų straipsnių nuostatoms, kurios šiame protokole nekoreguojamos.

2 straipsnis

Konvergencijos kriterijų taikymas

Valiutos kurso kriterijus, nustatytas SESV 140 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos trečioje įtraukoje ir išsamiau išdėstytas prie Sutarčių pridėto Protokolo (Nr. 13) 3 straipsnyje, Juodkalnijai netaikomas kaip esminis ekonominis kriterijus ir pakeičiamas 4–6 straipsniais.

- Ilgalaikių palūkanų normų kriterijus, nustatytas SESV 140 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos ketvirtoje įtraukoje ir išsamiau išdėstytas prie Sutarčių pridėto Protokolo (Nr. 13) 4 straipsnyje, Juodkalnijai toliau taikomas, papildant jį 4–6 straipsniais.

3 straipsnis

Dalyvavimas VKM II

Nepaisant 2 straipsnio 1 dalies, Juodkalnija pateikia paraišką dėl dalyvavimo valiutų kurso mechanizme (VKM II), kaip numatyta SESV 140 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos trečioje įtraukoje.

- Juodkalnija dalyvauja VKM II bent dvejus metus iš eilės iki teigiamo konvergencijos įvertinimo priėmimo pagal SESV 140 straipsnį ir prie Sutarčių pridėto Protokolo (Nr. 13) 3 straipsnį.
- Dalyvaudama VKM II Juodkalnija bent dvejus metus iš eilės turi turėti tvarią išorės poziciją.
- Iki dalyvavimo VKM II pradžios Juodkalnija ir VKM II narės susitaria dėl tam tikrų išankstinių politikos įsipareigojimų, kuriuos Juodkalnija turi įgyvendinti prieš prisijungdama prie VKM II. Prisijungimo prie VKM II metu Juodkalnija taip pat prisiima papildomų įsipareigojimų (įsipareigojimai po prisijungimo).

4 straipsnis

Kiti svarbūs veiksniai

Siekiant įvertinti, ar Juodkalnija pasiekė aukštą tvarios konvergencijos lygį, ypač daug dėmesio skiriama kitų svarbių veiksnių, nurodytų SESV 140 straipsnio 1 dalies paskutinėje pastraipoje, nagrinėjimui.

5 straipsnis

Išorės tvarumo vertinimas

4 straipsnyje nurodytas nagrinėjimas visų pirma apima:

- i) mokėjimų balanso (einamosios, kapitalo ir finansinės sąskaitos), įskaitant finansinio turto ir įsipareigojimų išorės pozicijas, padėties ir raidos vertinimą ir
- ii) kainų ir kaštų konkurencingumo padėties ir pokyčių vertinimą.

1. Nagrinėjant nustatoma, ar yra galimi išorės arba vidaus disbalansai, dėl kurių, jei Juodkalnija turėtų savo valiutą, galėtų atsirasti dideli nukrypimai nuo valiutos kurso, ir nustatomas išorės pozicijos tvarumas.
2. Jeigu esama rizikos išorės pozicijos tvarumui, galima daryti išvadą, kad aukštas tvarios konvergencijos lygis nepasiektas.

6 straipsnis

Vidaus disbalansai ir finansų sektorius

5 straipsnio 2 dalies tikslais galimų vidaus disbalansų, dėl kurių gali atsirasti išorės disbalansai, vertinimas apima:

- i) namų ūkių ir įmonių įsiskolinimo pokyčius;
- ii) finansų sektoriaus pažeidžiamumą.

7 straipsnis

Centrinio banko pajėgumai

Juodkalnija imasi būtinų priemonių savo centrinio banko veiklos ir analitiniam pajėgumams pinigų politikos srityje stiprinti.

Tokios priemonės užtikrina veiksmingą Juodkalnijos centrinio banko dalyvavimą Eurosistemoje panaikinus išimtį.